

5

LETO X

1929/30

ORLIČ

NOVA ZALOŽBA

R. Z. Z. O. Z. V LJUBLJANI

KONGRESNI TRG ST. 19

v Nunski hiši poleg Zvezde ima na prodaj v največji izbiri vse vrste papirja, pisalniških orodij, vse knjige, razne molitvenike, lepe rožnovenke, (za darila), podobice, razglednice itd. Ima antikvarijat (zbirke za rablj. nih knjig) po nizkih cenah, pripravne za podželske knjižnice. — Izdaja zbrane spise I. Cankarja in Finžgarja. Daje jih na plačilne obroke.

Križaljka „Novo leto 1930“.

Besede pomenijo v o d o r a v n o : 1. veznik; 4. del glave; 7. življenjski sok; 10. vodna ptica; 11. zvezek; 13. rimski cesar; 14. tega leta (kr.); 17. ozir. zaimek; 20. pesnitev; 22. veznik (časovni); 23. vstavi »re«; 24. vprašalnica (okr.); 25. trdilnica; 26. oseb. zaimek (daj. ž. sp.); 27. morska žival; 28. padavina; 29. veznik; 30. črka (zapisana kakor izgovorjena); 31. ptič; 32. veznik (pogojni); 34. osebni zaimek; 35. pogovor; 36. prometno sredstvo; 39. vstavi »pn«; 41. Ivan (okr.); 42. predlog (reka v Sibiriji); 43. moli v morje; 44. državno znamenje; 45. prehod čez vodo; 46. oblika pom. glagola; 47. znižana nota; 48. ploskovna mera; 49. kazalni zaimek; 50. in 51. števniki; 52. del voza; 53. žuželka; 54. del cerkve; 55. prislov kraja; 56. vas pri Ljubljani; 57. vstavi »tt«; 58. isto kot 48.; 60. nikalnica; 62. osebni zaimek; 63. isto kot 58.; 64. isto kot 34.; 65. vstavi »ac«; 66. vzklík bolesti; 67. veznik; 69. doba; 71. zmrznjeno polje v gorah; 74. evropska država; 76. srbsko moško ime; 77. oče; 78. kača. N a v p i č n o : 1. ženski glas; 2. belgrajski park; 3. isto kot 42. vodoravno; 4. isto kot 52. vodoravno; 5. vojaška konjenica; 6. isto kot 64. vodoravno; 7. kratica kratice; 8. razbojnik (nar. igra); 9. star veznik; 12. dolgostna mera (kr.); 15. kraj v Bohinju; 16. francoski cesar; 18. sočivje; 19. govedo; 21. število; 22. posoda; 26. svetopisemska oseba; 30. reka na Gorenjskem; 31. geometr. lik; 33. moško ime; 37. moško ime; 38. jadranska luka; 39. obisk; 40. sladka reč; 43. a vrsta žganja; 45. a število (sestavljeno); 47. gora v Karavankah; 53. drugo seno; 59. žival pod zemljo; 66. isto kot 77. vodoravno; 68. predlog; 70. pritrnilo; 72. isto kot 70.; 73. predlog; 75. isto kot 56. vodoravno.

(Glej križalko na tretji strani ovitka).

»Orlič« je mladinski mesečnik.

Izdaja konzorcij »Orliča«: Vinko Lavrič. Uprava: Ludski dom, Ljubljana. Stane: 20 izvodov pod skupnim ovitkom Din 12, sicer Din 14. Urednik: Vinko Lavrič, Trnovo-Ljubljana. Tiska Jugoslovanska tiskarna; Karel Čeč.

DETE
JEZUS
V CVETJU

Maks Simončič.

Kakšen je v hribih sveti večer . . .

Ej, otročički, li znano vam je,
kakšen je v hribih sveti večer,
kakšna je naša božična noč . . .

Komaj nad zemljo razgrne se mrak,
v lučkah naenkrat ves gozd zažari,
drevje od biserov žlahtnih blesti,
kot da nebo
zvezdice vse
so zapustile
in se spustile
k nam na zemljó.
Sredi gozdiča pa majhen, ubog
v mahu leži slaboten otrok
Jezušček — Bog.

Mí pa pastirčki smo,
k Njemu hitimo . . .
Svoje darove vsak v culici nosi;
nekaj skrivaj smo jih v kašči dobili,
druga pa mati so nam podarili:
platna domačega, hrušk posušenih,
sladkih orehov lepo pozlačenih,
da mu Marija pogače bo spekla,
da ga v oblekco bo toplo oblekla.

Ej, otročički, kaj ni res lepo
v hribih pri nas na božični večer.

Lea Fatur:

Potomci uskokov

4. Tomo predava mulariji.

Reška mularija je užaljena; Tomo, glavni vodja vseh preteпов, Tomo, ki je — gledal šolo najrajši samo od zunaj, Tomo, ki je hodil ves razcapan kakor se spodobi pravemu mulcu, ta Tomo nosi zdaj nove dolge hlače, mornarsko janko in kapo, hodi resno s knjigami pod pazduho kakor profesor. Tomo ne pomaga več pri konjičih, ne kupuje skute pri kumi Mari, ne oblizuje več posladkanih rožičev, onih rožičev, ki jih vlečeš tako imenitno med zobmi in se dajo spresti v tenko nit. Reški mulec se je pogospoščil. Še fernikulašev ne pogleda . . . Vsega je kriv kapetan Spinčič in prišlo je kar čez noč, zato, ker mu

je polil Tomo hlače z materinim kosilom... Kapetan je vzel Toma k sebi. Tudi mater. Tomo mora narediti v dveh mesecih izkušnjo za tretji in četrti razred, da pojde v gimnazijo. Uči ga profesor Marušič in uči ga sam kapetan. Tomova mati pa pomaga kapetanovi Jeri pri gospodinjstvu. In Tomo bo kapetan...

Pa da naredi svojim tovarišem takšne sitnosti! Matere, naj bo Perova ali Žorževa, vse so enake! Vsaka očita zdaj: »Vidiš Toma, ti ničvrednež? Ali nisi mogel politični ti kapetanovih hlač? Pa bi hodil zdaj ti v novi obleki in ti bi postal kapetan...«

Tako zdaj godejo doma, vsak dan enaka pesem, večkrat jo prekine žvižg in pok palice. Dobro je le to, da je pravi mulec le redkokdaj doma...

Zbor mularije je sklenil, da tako ne sme več biti in da morajo izplačati svojega prejšnjega tovariša za sramoto, ki jim jo je naredil. Kazen naj bo taka: Počakajo ga ob morju, čakajo, da bo sam, ga sunejo v vodo, da se mu zamaže in raztrga lepa obleka, izgubi kapo in razmočijo knjige. In kapetan bo rekel: »Nosi se mi iz hiše, trobilo trobilasto!« Mularija pa bo imela spet svojega glavarja.

Pero in Žorže in Vid in Špiro, Gašperček in Andrejček, so se pririnjili do brega, kjer so sedeli na velikih skalah Tomo, Faturjev Dragotin in Francé, Nina in Matija iz Zagorja. Imeli so knjige v roki in gledali v resnem pomenku, kako vlečejo močni konji težke vozove kamenja, kako zasipajo morje, da bo več prostora za stavbe. Pred njimi na morju se zibal je nedograjeni šolski brod za mornariške učence, na njem tešejo, pribijajo, kričijo in mažejo delavci. Bosonogi in gologlavi dečki se niso upali do te umite in počesane »gospode«, pa jih je klical Tomo in Jaka, ki je imel strašne škornje in neumen obraz, jih je bodril in vabil, ker je bilo tudi njemu sitno zavoljo škornjev.

»Sédite,« je ukazal Tomo. »Slišali boste kaj iz naše zgodovine.«

Gašperček je sunil Špira in Pero Andrejčka: »Napihuje se kakor žaba-vol.« Pa že je začel Dragotin in kazal na svojo knjigo: »Tukaj stoji. Novara je obplula prva od avstrijskih brodov rt Rog¹ in svet.«

»Ni res!« plane Tomo. »Naš kapetan pravi: Oni — Nemci in Italijani pišejo in kričijo, naši ljudje pa delajo in molčijo. Da! Prvi, ki je v našem času obbrodil svet, je Ivan Visin iz Prčanja v Boki Kotorski, leta 1852—1859. Rt Rog je objadral pet let pred »Novaro«.

Pot okoli sveta?! Kaka pot mora biti to? Dečki pozabijo, da hočejo oprati Toma gosposčine, napeto poslušajo, kdo izmed

¹ V južni Afriki.

»onih modrih« bo premodril drugega. Dragotin širi svoje bistre rjave oči: »Naš učitelj nam ni povedal nič o tem...«

»Seveda,« zmaguje Tomo, »knjige in šole govorijo, kakor da bi bili samo Italijani in Nemci na svetu. In Madžari! Konjsko meso so jedli, nesnaže nesnagaste, surovo konjsko meso, zdaj pa zaničujejo nas, ki smo bili lastniki te zemlje, v katero so se zarili, zdaj silijo celo na morje. Vsi pišejo tako, kakor da nas sploh nikjer in nikdar ni bilo...«

Tomo se je zazrl z zameglenimi očmi na morje... Špiro je porabil ta hip, da ga vpraša: »Kakšno vodo si pil, Tomo?«

Pero ga sune: »Kapetan Spinčič ga uči, on je velik Sloven.«

»Povej nam vse o kapetanu Visinu, da povemo v šoli,« je pozval Matija Toma. In deček razlaga, kakor da je v šoli za mizo: »Kapetan Visin si je nabavil jadernico na Reki. Imela je dva topa za obrambo in enajst mož. Brodu je dal ime »Splendido«, kar pomeni »izvrstni«. Kaj je pričakoval in nameraval s tem brodom, smo izvedeli šele čez dve leti, ko je bil v luki Antverpnu. Visin je bil prepotoval že parkrat Sredozemsko in Atlantsko morje. Pa ga prime želja, ki je živela že v dečku in je dozorela v možu, da bi potoval okoli sveta. Drzna je bila ta misel: z majhno jadernico po brezkončnem morju. Slišali ste že o rtu Rogu, ki je nenasiten požeruh jadernic. Tudi »Splendidu« je razbil jambore in jadra. Pa to ne ustraši Peraščana. Objadrati je hotel ta morski rog in objadral ga je, ko je popravil jambore. Pa so se uprli mornarji in hoteli nazaj ne enkrat, večkrat, hrane ni bilo. Večkrat je bil prisiljen, da si poišče novih pomorščakov, ker so mu prejšnji ušli in šli za zlatom v Južno Ameriko, imel je črne in rumene, škilaste mornarje. Vozil je zdaj riž, zdaj čaj in sladkor, prodajal in nakupoval novo blago. Med otoki Filipini in Formozo mu je odnesla nevihta vsa jadra. Komaj za silo popravi škodo, ga zaloti mesec pozneje še hujša nevihta in strašnega napora je bilo treba, da se je privlekel v varno luko. V Shanghaiju je bil častno sprejet od komandanta »Novare«. L. 1859. je priplul »Splendido« v Trst, prvi jugoslovanski brod, ki je objadral svet. Isto leto je dobil najvišje odlikovanje za zasluge na morju: belo svileno zastavo. Trst mu je podelil častno občanstvo.«

Ponosno se ozre Tomo na breg in morje, ki rodi take junake. Gašperček in Jernejček, Pero in Žorže so kar brez sape. Pot okoli sveta na majhni jadernici, pet let pred »Novaro«, fregato velikanko, okoli rta Roga! »Niso to mačje solze!« presodi Pero in pove tovarišem z očmi, da je tale Toma prav za prav dečko od muh in da ga danes še ne bodo namočili. Saj imajo mogoče matere prav in bi bilo zanje zelo, zelo koristno, ko bi se spreobrnili in poboljšali. A kje dobiti kapetana, ki bi plačeval, če mu poliješ hlače? Saj je Žorže poskusil in pljunil na hlače Stipeta, pa je komaj še odnesel glavo med ušesi.

»Kdo je mar? Ta pogumni korenina je slovenski oratar,« se oglasi Matija. In ta čas se vzame od nekod kapetan, sam kapetan Spinčič. Mularija ga pozdravi po vojaško, ker nimajo, da bi kaj sneli z glave. Kapetan pa kima zadovoljno; slišal je Matijeve besede, pogladi Dragotina, ki je poznan kot dober dijak, in vpraša sestro, kakšno knjigo ima v roki. »Razlagovo pesmarico?« se nasmehne. »Tako je prav. Tu so pesmi iz vseh naših dežel. In kaj bereš, dekletce?«

»Ilirijo oživljeno,« dahne plaho Dragotina sestra in Pero sune Jernejčka: »Ta se ga boji.«

»Ilirijo oživljeno?...« se začudi in razveseli kapetan Spinčič. »Ta je prava! To berite, to si vtisnite v spomin, dečki in deklice. Ne verujte, kar vam pripovedujejo, da ti kraji niso naši. Tu vam pove Vodnik:

»Od prvega tukaj
je bival naš rod,
kri v bojih prelival
in tesal si brod.«

Zapomnite si:

Že močan na morju
Ilirjan je bil,
ko ladje se tesat
je Rimec učil.

Ste slišali kaj o kraljici Tenti?«

Urno se oglasi Pero: »Ki je imela Kastavgrad. Njena hiša je stala tam, kjer je zdaj župna cerkev.«

»Prav, mali!« kima kapetan dečku. »To je bila ilirska kraljica. Napadala je rimske ladje, ki so plule pod Kastav. Tod in dalje po Istri in Dalmaciji so živeli Iliri. Od Rimljanov ste že kaj slišali?«

»Pri nas in drugod so še ostanki rimskih cest, mest in trdnjav,« odgovori Matija.

»Tako je! Vrli dečki ste!« hvali kapetan. »Da. Rimljani so podjarmili ves svet, Ilirci pa so se Rimljanom upirali dolgo in slavno. In rajši kakor da bi prišli pod Rimljana, so se metali možje na sovražne meče in ženske skakale z otroki v ogenj. Bili so kamen in les naših gora. Pa zakaj so se borili Rimljani toliko za te kraje, zakaj si jih je prisvojil Napoleon in obudil Ilirijo?«

»Zaradi morja,« odgovori Dragotin.

Vsi gledajo kapetana, ki gleda morje in grmi: »Zaradi Jadrana. Zakaj je benečanska ljudovlada branila Zadru, Splitu in drugim mestom ob Jadranu, da bi imela ladje po mili volji, da so morala s svojim blagom v Benetke? Zakaj so bile borbe Neretvanov in Hrvatov z Benetkami, zakaj se je bila Avstrija s tem starim sovražnikom našega pomorstva? Zaradi morja!

Država, narod, ki nima morja, je kakor telo, ki nima pljuč. Dečki in deklice! Radi poslušate in si pravite pravljice. Pa je pred vami naša najlepša pravljica, naš Jadran, ki polni naše bregove kakor najsvetlejši biser.

»Ilirija pa prstan Evropini bo«

pravi Vodnik. In Jadran je biser v tem prstanu. Ne potepajte se, dečki, ampak učite se; da boste vredni čuvarji tega bisera.«

(Dalje.)

Svjatoslav:

Balada o Treh kraljih

Otrok iz sanj je planil k oknu. Zunaj noč in sneg
in burja žvižga krog barak.
Mimo trije možje gredo. Luč lije od vseh treh.
Molčijo. Tih je njih korak.

Pa pravi prvi: »Dete, z nami pojdi v Betlehem,
nocoj se nam je Bog rodil,
v deželi daljni se prikazal v zvezdi je nam trem,
pot k sebi nam je razsvetlil.«

De drugi: »O nocoj je svet ves nov in ves vesel,
nocoj vsak greh odpuščen bo.«
A tretji molčal je, otroka za roko prijel
in v toplo sončno noč gredo.

Vse svetlo. Bog ve, kam se skrila je to noč temen strah?
Prižgane luči so povsod.
Poti so tople, mehke kakor v gozdu zelen mah.
Repata zvezda kaže pot.

Pod hribom hlevček. Bog je v njem in lučka v njem gori.
Otrok zaprosi v božji mir:
»Pri nas je mraz. Pastirjev v hlevčku dim črn ne duši.
O da bi bil še jaz pastir!«

In Jezus v jasliah vstal je in roke razpel v objem:
»O zunaj mrzle so noči!
O pridi, pridi k mojim malim bratom v Betlehem
in ognja, solnca se napij — — —«

Izginili so tujci v snegu. Zvezda še gori,
pa prav ta hip bo umrla v mrak.
Otrok ob oknu sklenil je roke in bled molči
in burja žvižga krog barak — — —

Beflejšemsko dete

Nekega dne malček ni iskal več ne čebelic ne lilij, ampak je delal nekaj, kar se je vojaku zdelo še veliko nekoristnejše.

Bil je silno vroč dan. Solčni žarki so padali na šlem in opremo vojakovo in jo tako razžarili, da je čutil, kakor da nosi razbeljeno obleko. Očividno je bilo, da silno trpi od vročine. S krvjo podplute oči je izbulil, koža na licih se je nagnubala, a vojak je bil utrjen, prehodil je križem žgoče afriške pustinje, zato se mu je zdelo vse to le malenkost. Niti na misel mu ni prišlo, da bi zapustil svoje mesto na straži. Kaj še! Dopadlo se mu je, da je lahko dokazal mimoidočim, kako je močan in utrjen je in da se mu zato ni treba umikati solncu.

Ko je tako stal na straži in se tako rekoč pekel na solncu, pride nenadoma k njemu otročiček, ki se je igral zunaj na livadi. Dobro je vedel, da legijonar ni njegov prijatelj, zato se je čuval, da se mu preveč ne približa; tokrat pa je pristopil bližje k njemu. Opazoval ga je dolgo in natančno, nato pa je hitro stekel preko pota. Ko se je čez čas vrnil, držal je obe roki stisnjeni v prgišče in prinesel vojaku v ročicah nekoliko vode.

»Kaj vendar misli ta otrok, da mi je prinesel vode?« si misli vojak. »To je v resnici neumnost. Kaj ne more rimski vojak prenesti nekoliko vročine? Kaj ta otrok prav za prav misli, da pomaga takemu, ki pomoči ne potrebuje?«

Mali zelo pazljivo pristopi k vojaku. Trdno je stisnil prstke, da ne bi izlil in da ne izteče voda. Ko se je bližal vojaku, je imel uprte oči v ono malenkost vode, ki jo je nosil. Videl pa ni obličja vojakovega — nabrano lice in čelo —, ki je naravnost odbijalo. Naposled pristopi tik legijonarja in mu ponudni vode.

Grede k vojaku, mu padajo gosti, svetli kodri na čelo. Strese nekolikokrat z glavico, da vrže kodrčke nazaj ter da ga more pogledati. Ko mu je to naposled uspelo, opazi mrko lice vojakovo, se ne prestraši, ampak obstane in mu milo smehljaje se ponudi vode, ki mu jo je prinesel. — Vojaka gotovo ni veselilo, da bi prejemal dobrote od tega otroka, katerega je smatral za svojega sovražnika. Ni ga pogledal v lepo lice, ampak je trmasto in nepremično stal.

Malček pa ni mogel doumeti, da ga on odbija. Zaupljivo se mu je neprestano smehljajal, dvigal se na prstke in iztegoval obe ročici tako visoko, kolikor je le mogel, da bi orjaški vojak lažje dosegel vodo.

Legijonar se je čutil naravnost užaljenega, da hoče pomagati njemu — dete! Že je segel po sulici, da zapodi malčka.

A dogodilo se je, da ravno v istem hipu opali vročina solnca tako vojaka, da so mu rdeči plameni zagoreli pred

očmi. Čutil je, da ga solnce usmrti, ako v tem hipu ne najde okrepcila.

Ves iz sebe in v strahu zaradi nevarnosti, v kateri se je nahajal, spusti sulico iz rok, prime z obema rokama dete, ga dvigne in srkne, kolikor le more, vode, ki jo je malček imel v rokah.

Bilo je seveda samo nekoliko kapljic, ki so jedva omočile njegov jezik in usta, a več niti ni bilo treba. Čim je okusil vodo, se je popolnoma osvežilo in okrepilo njegovo telo in nič več ni čutil, da ga šlem in oklep tiščita in žgeta. Solčni žarki so izgubili zanj svojo smrtonosno moč. Njegove suhe ustnice so zopet postale vlažne, rdeči plameni niso več plesali pred njegovimi očmi — čutil se je popolnoma svežega in čilega.

Ali prej nego je mogel vse to zapaziti, je postavil otročička na tla, in ta je ves vesel stekel na livado, da se igra. Tedaj pa reče vojak sam sebi: »Kakšna pa je bila ta voda? To je bila v resnici nebeška pijača. Detetu pa se moram pokazati hvaležnega.«

A ker je malčka mrzil in sovražil, se je hitro premislil: »Saj to je samo otrok in ne ve, kaj prav za prav dela. Igra se s tisto igro, ki se mu najbolj dopade. Kaj so mu morebiti lilije ali čebelice hvaležne? Zaradi tega otroka ni treba, da si razbijam glavo. On niti ne ve, da mi je pomagal.«

Ko je malo pozneje opazil, da prihaja poveljnik rimskih vojakov v Betlehem, je občutil še večjo mržnjo do malčka: »Poglej samo, v kakšni nevarnosti sem bil! Če bi bil Voltigij malo prej prišel, bi me videl, kako sem držal v rokah otroka!«

Predstojnik stopi k vojaku, ter ga vpraša, če se tukaj lahko nemoteno pogovarjata, brez strahu, da jih kdo sliši. Mora mu zaupati neko tajnost. »Ako se oddaljimo samo deset korakov od vrat, ne more nas nihče prisluškovati,« odvrne vojak.

»Tebj je znano,« reče poveljnik, »da je kralj Herod pozikoval, kako bi prišel do nekega otroka, ki živi tu v Betlehemu. Njegovi svečeniki in preroki so mu rekli, da se bo to dete nekoč popelo na njegov prestol. Poleg tega so še prorovali, da bo ta novi kralj ustanovil kraljestvo tisočletnega miru in blaženstva. Zato menda razumeš, da bi ga Herod rad napravil neškodljivega.«

»Naravno, da razumem,« odvrne vojak, »a to je menda najlažja stvar na svetu.«

»Bilo bi seveda lahko,« reče poveljnik, »samo ko bi kralj vedel, čigav otrok je.«

Vojak namrši obrvi in pravi: »Škoda, da ga niso njegovi preroki natančneje o tem obvestili.«

»Sedaj se je Herod domislil zvijače in je prepričan, da bo malega kneza miru napravil neškodljivega,« nadaljuje poveljnik. »Vsakemu, ki bi mu pri tem pomagal, je obljubil sijajno darilo.«

»Karkoli Voltigij zapove, se bo izvršilo, a brez darov in nagrad,« pravi vojak.

»Hvala ti,« reče vodja. »Poslušaj sedaj kraljevo zamisel. On hoče rojstni dan svojega najmlajšega sina svečano proslaviti. Na to slavnost bo povabil vse dečke, stare od dveh do treh let, z materami vred. In bo pri tej priliki...«

Smehljaje se je poveljnik nenadoma nehal govoriti, ko je opazil zaničljiv izraz na vojakovem obrazu.

»Dobri prijatelj,« nadaljuje nato. »Ni treba misliti, da nas bo Herod uporabil kot dovilje. Poslušaj, kaj ti bom povedal ter s tem zaupal njegove nakane.« Dolgo je poveljnik šepetal z vojakom in ko mu je vse natančno dopovedal, je še dodal: »Ni menda treba, da ti rečem, kako velika tajnost je in da moraš najstrožje molčati, če bi stvar ne uspela.«

»Veš, Voltigij, da se lahko popolnoma zaneses na mene,« odvrne vojak.

Poveljnik se je oddaljil in vojak je zopet sam stal na straži. Pogledal je za detetom, ki se je igral med cvetjem in videlo se mu je, kakor da bi malček nalahno plaval nad razkošnim zelenjem daljne jutrove dežele, liki metuljček.

Kar se vojak kratko nasmehne in reče polglasno: »Da, tako je! Ta otrok mi ne bo več dolgo trn v peti. Tudi on bo pozvan ta večer na kraljevo svečanost.«

Vojak je ves dan komaj vztrajal na svojem mestu do večera, ko se zapirajo mestna vrata. (Dalje.)

P. Krizostom :

Kako je nocoj lepo

Zlatolasi angelčki
pēsmi pojo
in božje Dete v Betlehem
iz nebes neso.

Zvezdice-lučice
veselo se smejejo
in žarke svoje zlate
na Jezuščka sipljejo.

V jaslicah na slamici
Dete milostno spi.
V drobni ročici
zemljo vesoljno drži.

In zraven je Marija
In Jožef in pastirci trije.
In ovčke srebrne
na tleh leže.

Bratec moj,
pojdi v Betlehem z menoj,
da pogledava Jezuščku v oko,
kjer same lilije cveto.

Boš videl, bratec,
kako je tam lepo.

R. Trnovčan :

Novoletna

Pa dajmo, v dni bližnje se s srcem zarijmo
in črne strahove s kladivom razbijmo,
pesem zapojmo o rodu leptanem,
v zemljo trpečo trdo ukovanem.

Z žuljavo roko zastrli smo trudno oko,
bdeli smo v pesmi, ki novi jo dnevi pojo:
Zdravja, moči vsem borcem gorečim,
zarje in solnca vsem dušam trpečim! — — —

Vzravnani v polet smo čez temno ravan
in silni smo kriknili v ta novi dan:
»O proč, ljudje božji, da solnce zgradimo,
da z zarjami našo zemljo razsvetlimo!« — — —

S. Verina:

Angel ljubezni

Morda ste že katerikrat imeli nesrečo, da ste ležali v bolnici. Nesrečo, pravim, zakaj bolan ni nihče rad, najmanj pa seveda poskočna mladost. Velika soba, postelja poleg postelje! Mrka tišina, tupatam jo pretrga bolesten vzdih, sami izmučeni obrazi in tudi vam ni bilo do smeha. Zdelo se vam je, da ste v tuji deželi, kjer vas nihče ne razume. Pa je prišla usmiljena sestra. Morda je do takrat še niste videli. Boječe in nezaupno ste jo pogledovali. Pristopila je k vaši postelji, vas prijela za roko in potolažila: »Ubogi otrok! Kmalu bo dobro in spet boš pri mami in ateku!« Hvaležno ste jo pogledali, obraz se vam je razjasnil. Saj ste bili prepričani, da ste našli srce, ki čuti z vami.

Družbo usmiljenih sester je ustanovil pravzaprav sv. Vincencij Pavelski,¹ »angel ljubezni«, blažena Ludovika Marijakova mu je le pomagala, izvrševala njegove modre nasvete in ukrepe.

Ludovika je bila hčerka plemiške rodbine, doma iz Pariza na Francoskem. Ko je bila še dete, ji je umrla mati. Dobila je sicer drugo, ki pa Ludovike ni marala. Zato jo je tudi poslala od doma v neki zavod, da bi tam hodila v šolo. Pobožne redovnice so jo lepo vzgajale in jo zlasti skrbno pripravile na prvo sv. obhajilo. Tu se je v njej ukoreninila ona globoka pobožnost, ki jo je pozneje tako odlikovala. Čez nekaj let jo

¹ Glej lanski »Orličev« letnik zadnjo številko!

je oče odpoklical v rodno mesto, da bi v Parizu nadaljevala učenje. Toda ni smela domov, dali so jo stanovat neki gospodinji, kar jo je zelo bolelo. Ko je bila stara 13 let, je izgubila še dobrega očeta in postala sirota. Sama piše v svojih zapiskih: »Bog mi je dal zgodaj spoznati svojo sveto voljo, da naj po križevem potu pridem k Njemu.«

Ker ni imela več ljubečih staršev, se je z vso vnemo oklenila Boga. Že od najnežnejših let je čutila veselje do samostana. Ta želja je postala po očetovi smrti še močnejša. Ker se je v slikanju dobro izurila, je rada tudi s čopičem izražala to, kar je čutila v srcu. Ohranjenih je več akvarelov, ki pričajo

o njeni iskreni pobožnosti. Na nekem listu je naslikana deklica sredi ljubke pokrajine. Okrog vratu ima svetinjico Jezusovega imena. Okoli svetinje čitamo besede: »To je ime njega, ki ga tako zelo ljubim.« Sama je bila ta deklica, ki je le eno želela: Da bi bila bolj in bolj Jezusova.

Hotela je vstopiti v samostan k sestram kapucinkam, ker se ji je zdel ta najstrožji. Toda spovednik jo je zavrnil, češ, da je preslabotna, da ima Bog z njo drugačne namene. Zato je ostala med svetom in se posvetila družinskemu življenju.

V prvi polovici 17. stoletja je bila Francija v veliki telesni in duševni bedi. Kužne bolezni so se širile in ljudje so umirali od lakote. Vsako leto so našli po pariških ulicah 300 do 400 otrok — najdenčkov —, ki so jih tja položile nečloveške

matere. Vzgajali so jih v nekem zavetišču, kjer pa so bili ljudje brez ljubezni in vesti. V približno 50 letih ni prišel nihče živ iz zavetišča, razen onih, ki so jih prodali brezvestnim beračem in vsi otroci so umrli brez sv. krsta. Berači so otrokom pohabili ude in hodili z njimi prosjačit, da so dobili čim več miloščine. Ko se je nekega večera sv. Vincencij vračal domov, je opazil pri mestnem zidu moža, ki je na najgrozovitejši način trpinčil nekega otroka. Kar pretreslo ga je. Hitel je tja, mu izvil nesrečno dete iz rok in zaklical: »Mislil sem, da si človek, sedaj pa vidim, da si pošast.« Dete je vzel v naročje, ga zavil v svoj plašč in nesel domov. V verskih stvareh so bili ljudje zelo nevedni. Niti pokrižati se niso znali. — Da bi sv. Vincencij pomagal tej silni bedi, je navdušil plemenite gospe, da so se združile v posebno društvo. Imenovalo se je »Društvo gospe krščanske ljubezni«. Blage gospe so podpirale ubožce, jih obiskovale na stanovanju in stregle zapuščenim bolnikom. Toda društvu je bilo treba nadzorstva. Božja Previdnost je sv. Vincenciju sama prihitela nasproti. Ludoviki je umrl soprog Le Gras in postala je vdova. Z največjim veseljem je sprejela nadzorstvo, ki ga ji je izročil sv. Vincencij. Kljub temu, da je bila slabotnega zdravja, je bila vedno na potu, učila otroke in nevedne resnice katoliške vere ter vzpodbujala gospe krščanske ljubezni s svojim gorečim vzgledom. Živela je zelo skromno, da je lahko tem več dala ubožcem. Zaupno je občevala z Bogom, zlasti je častila svojega angela varuha. Na potovanju, ali ko je bila zaposljena, ga je pošiljala v bližnjo cerkev, da namesto nje pozdravi božjega Jetnika. Sestavila je posebno molitvico za to.

Ker dobre gospe niso mogle prevzeti vsega dela, so pošiljale k ubožcem in bolnikom svoje služkinje, ki so bile večkrat neusmiljene in so zanemarjale svojo dolžnost. Zato sta sv. Vincencij in blažena Ludovika sklenila, zbrati preproste mladenke, ki bodo polne ljubezni do bližnjega in bi rade iz ljubezni do Boga prinašale ubožcem jedi, dajale bolnikom zdravila, jim zrahljale posteljo in opravljale še druga potrebna dela. Oglasilo se je več mladenk, ki jih je sv. Vincencij dal v vzgojo bl. Ludoviki. To so bile prve usmiljene sestre. Vzgajala jih je v preprostosti, da so delale vse le za Boga in želele ugajati le Njemu v ponižnosti, zakaj, ubožci so njihovi »dragi gospodje« in v ljubezni do Boga in ubožcev, ki so jim »sladko breme«. Družba usmiljenih sester se je hitro večala. Vanjo so vstopale ne le preproste mladenke, ampak tudi hčerke plemiških rodbin. Sv. Vincencij je bil ves ginjen, ko je videl, s kako vnešo strežejo ubožcem in kako se z materinsko ljubeznijo žrtvujejo za najdenčke. Zlasti je hvalil Boga, ker so šle tako rade streč kužnim bolnikom in se niso ustrašile, če je pri njih ugašalo lastno življenje. Ko je družbo usmiljenih sester potrdil tudi papež, je blažena Ludovika lahko mirno mislila na smrt. Zlasti

jo je tolažilo, da jo bodo trajno vodili misijonarji sv. Vincencija Pavelskega — lazaristi, ki ji bodo ohranili prvotnega duha. Po večno plačilo je odšla 15. marca 1660. leta v 69. letu starosti. Na njej so se uresničile besede sv. Vincencija: »Kdor je v življenju ljubil ubožce, bo brez strahu zrl smrti v obraz.« Sv. oče Benedikt XV. jo je l. 1920. prištel blaženim. Njen praznik obhajamo 15. marca. Glavna poteza njenega značaja je bila dobrota. Zaradi bolehnosti je nosila nekoliko drugačno obleko kot usmiljene sestre. Družba usmiljenih sester je štela l. 1919. nad 37.000 sester, ki delujejo v 3359 zavodih. Dobimo jih v vseh petih delih sveta. Oskrbujejo bolnice, hiralnice, vzgojne zavode, šole, najdenišnice, jetnišnice in norišnice. Pri nas so: v Ljubljani (več zavodov), Sostrem, Mengšu, Begunjah na Gorenjskem, Kočevju, Novem mestu, Trbovljah, Radečah, Krškem, Brežicah, Celju, Vojniku, Slovenjem Gradcu, Ptuju, Mariboru, Črni, Beogradu, Vojvodini in v Južni Srbiji.

Novicijati, ki mu pravijo semenišče, je v Marijinem Dvoru pri Radečah.

Orličice iz Radovljice.

Premožni gospod Imam je poklical slikarja, ki ga je naslikal. Imamu pa slika ni bila nič kaj všeč in se je branil plačati. »No, če mislite, da slika ni lepa, je pa ni treba vzeti!« pravi slikar nejevoljno.

»Saj vam ne more nič zaleči, ako je jaz ne kupim! Le kako jo boste prodali!« odvrne Imam.

»Ako Vam na sliki naredim rep, sem prepričan, da jo bom kaj hitro prodal!« Imam je na mestu odštel novce.

Suženj na večni verigi

Psa te prigode sem dobro poznal, ker sem šel ne vem koliko kratov skozi vas, kjer je živel on in njegov gospodar. Pes ni imel nič posebnega na sebi razen nekih nenavadnih rjavih prog, ki so mu krasile svetlorumenkast kožuh. Mojo pozornost pa so še bolj zbudile njegove oči, ki so me zrle čudno nepremično, kakor da sem mu posebno zanimivo bitje. Prijatelja pa sva postala, ko sem mu vrgel košček hrane, ki jo je imel posebno rad.

Za uto mu je služil kot ob zidu. Tu je bila prikovana veriga, na verigo pa pripeta ovratnica, ki mu je neprestano stiskala vrat. Naj si šel po cesti ob katerikoli uri podnevi ali ponoči mimo hiše, pes je bil vedno priklenjen. V najmrzlejši zimi zanj ni bilo nobene noči premrzle, v najbolj vročem poletju nobenega dneva preveč pekočega! Zdelo se je, da se živa duša ne zmeni zanj. Gospodar sicer ni bil videti slab človek; s postarno ženo sta živala v miru in vzgajala petletnega otroka. Žena je prala, mož preganjal svojo revmo, otrok pa pohajal okoli hiše in se igral. Če je mali kdaj prišel do pasje ute, se je uboga žival z navdušenjem z njim igrala in od svoje strani gotovo poskrbela za dobro zabavo kakor vsi dobri psi, pa kaj, ko se je otrok skoraj vedno igral na drugi strani hiše!

Zvečer so mu prinašali jesti. Enkrat sem videl njegovo pičo: nekaj koščkov kruha, podrobljenih v mrzli vodi, to mu je žena prinesla v stari zarjaveli ponvi in rekla: »Na, jej, Rjavček!« Rjavček je pomahljal z repom, povohal, nato pa milo in boječe, očitajoče pogledal ženo, kakor bi hotel reči: »Kaj? Samo toliko je vredna moja zvesta služba?« Nato pa se je usedel in čakal. Je bil žalosten, potr? Pozneje ga je lakota prisilila, da je nekajkrat čavsnil po hrani in pogoltnil. Včasih pa je drugo jutro v ponvi še vse ostalo.

Pomislil sem tedaj na njegovega gospodarja. Skoraj gotovo se na psa nikoli niti spomnil ni, kakor toliko pasjih gospodarjev. Zvečer je bil pes živ, zjutraj je bil tudi še živ, torej je vse v redu, kaj pa še hočete! Ne njemu ne njej nikoli še na misel ni prišlo, da tudi pes ne more dolgo živeti, ako je večno na verigo priklenjen in nima več prostora kot nekaj pedi. Mislila sta pač na vse drugo, pes je bil vedno na istem mestu, bil je dober čuvaj, kdo torej more reči, da mu ni dobro?!

Danes pa sem zvedel, da je Rjavček poginil. Od česa pa? Od bolezni? Ne, ampak od verige! Pred dvema mesecema sem ga zadnjikrat videl. Spominjam se še, kako so na robu njegovega korita sedele ptičke in kljuvale namočeni kruh. On pa je mirno ležal ob svoji uti. Če bi ga njegov gospodar in gospodinja videla, bi rekla: »Rjavček spi.« Toda Rjavček ni spal, ampak umiral vse svoje življenje!

Zdaj sem pa le radoveden: Ko bom zopet šel mimo hiše, kaj bom videl? Prazno uto ali drugega psa, ki bo zopet celo svoje življenje umiral na verigi?

Knjiga je govorila

Srečen, kdor dobre knjige ljubi, kajti sladile mu bodo življenje in mu odpirale studence novega znanja in novega veselja. Zato pa pravi bralec ljubi knjige, ravna z njimi kot s prijateljicami, jih spoštuje in nanje pazi. V neki mladinski knjižnici nosi vsaka knjiga listek, ki govori svojemu bralcu v imenu knjige takole:

»Prosim te, ne prijemaj me z umazanimi rokami! Sram me bo, če si me bosta še kak fant ali deklica izposodila, pa me bosta videla, kakšna sem! — Nikar me ne puščaj na dežju! Ne čečkaj po meni s svinčnikom ali peresom! Kakšna pa bom! — Ko me boš bral, ne naslanjaj se s komolci name! To me boli. — Tudi me odprte ne devaj na mizo s hrbtom navzgor! Saj tudi ti ne bi rad tako ležal. — Nikar mi ne vtikaj med liste svinčnika ali sploh kak debelejšega od papirja! Saj mi bo zlomilo vrat! — Misli tudi na to, da moram obiskati še marsikaterega dečka in deklico, ko bom s teboj gotova! — Lahko pa se primeri, da se bova tudi midva še kdaj srečala in kako boš žalosten, če bom stara, raztrgana in pomazana! — Pomagaj mi, da ostanem nepoškodovana in čista, pa bom še jaz tebi pomagala, da boš srečen!«

Radio

Najvišji dimnik v Evropi je visok 145 m, za njim pride dimnik visok 141 m in se nahaja na Nemškem v Bochumu.

Učence izmenjavajo. Dandanes se po šolah veliko uče tuji jeziki. Vsak pa ve, kako težko se je naučiti tujega jezika, posebno če se še drugače piše kakor izgovori, n. pr. Bordeaux se izgovori Bordó (mesto na Francoskem) ali pa kolikrat slišite od Amerikancev, ki pridejo domov, »ol rajt« in vendar se piše »all right«. Da bi se Nemčki hitreje naučili angleško in Angležki nemško, pa takole naredi: Cel razred Nemčkov pošljejo na Angleško v šolo. Tam sede skupaj z Angležki, stanujejo pri angleških družinah, se uče samo iz angleških knjig in poslušajo učitelja, ki samo angleško govori. Od začetka sicer Nemčki zijajo, ker nič ne razumejo, počasi se jim pa ušesa odmaše in jeziki razvozlajo in kmalu govore tako angleško, kakor bi se doma učili najmanj pet let. Ravno tako pa pridejo Angležki v nemške šole, k nemškim tovarišem, k nemškemu učitelju in v nemške družine in čisto gotovo znajo po enem letu več nemščine kakor jaz, ki sem prevedel »Pojdi sem« v nemščino »Komm bin«.

O niagarskih slapovih v Ameriki ste gotovo čuli in bržkone videli tudi slike, kako voda strašansko globoko pada. Učenjaki pravijo, da si je voda tiste ogromne globočine izkopala v 16.000 letih.

Vzemi zemljevid (atlas), odpri Ameriko in poišči mesti New-York in San Francisco. Med tema dvema mestoma so naredili cesto, po kateri je vozila pošta 24 dni od enega kraja do drugega, jezdec je rabil ravno toliko. Leta 1860, so zvezali obe mesti z železnico in je vlak prevozil to razdaljo v deset in pol dneh. Ker so pa stroje vedno bolj in bolj izboljševali, prevoziš to pot danes v 85 urah, če se pa vsedeš v zrakoplov, pa prideš v 32 urah od Atlantskega do Tihega oceana.

200 metrov v morje. V Marmarskem morju so poskusili, kako globoko bi se prišlo v morju. Poskusil je neki nemški inženier, ki je moral priti (po dogovoru) 150 m globoko. Prišel pa ni samo 150 m, ampak 200 m. Do takrat so prišli najgloblje nekje ob francoski obali, ko so dvigali potopljeno ladjo in so delavci delali ob ladji 135 m globoko.

Urednikova torba

Cipek in Capek. Nova založba v Ljubljani je izdala knjigo za mlade ljudi, da bi se enkrat pošteno nasmejali. Naslov ji je Cipek in Capek. Sta to dva poredneža (pri nas bi rekli mulca), ki sta sedem burk užagala. Da bi pa tiste burke razumeli tudi taki, ki ne znajo še čitati ali pa so že pozabili, je v knjigi natisnjenih sto slik, ki vse povedo brez besed, kakšne sta užanjala. Knjigo prav topla priporočam vsem mladim, pa tudi starim se bodo usta razlezla, ko bodo ogledovali burkaste slike. Ko bi vam za Božič hoteli starši poplačati vašo pridnost in ubogljivost, ne vem, če bi mogli s čim drugim bolj, kakor da vam kupijo Cipka in Capka. Stane 40 Din.

Misijonski koledar za 1930 vas povede po vsem svetu in vam kaže z besedo in sliko, kje in kako se širi katoliška vera. Prav posebno vas moram opozoriti na prelepe in zanimive slike na zadnjih straneh. Stane 10 Din. **Naročiš ga: Misijonišče v Grobljah, p. Domžale. Ugankarjem.** Tri rešitve sem dobil prepozno, zato niso natisnjeni. Uganke iz 4. številke rešite do 1. januarja in ne do 10. decembra. Za nagrado razpisujem **Viljem Buš, Cipek in Capek.** Rešitve iz 5. številke do 10. januarja. **Križaljkar** mi piše, da ta križaljka ni težka, če le najdete pravo ime za kraj v Bohinju in za francoskega cesarja in pa, da vam vošči vesele božične počitnice in srečno novo leto.

Popravit V 4. številki na platnicah je tiskarski škrat od sile razsajal. Pa popravi, kar je zmešal: »Rudi«. V četrti vrstici namesto »ne« je »neki«, v četrti vrstici od spodaj namesto na »konsku« je na koncu. Še hujsje je v Rešitvi križaljke »Srce«: vodoravno 9. kotlar, navpično 13. bor. »Verne duše«: vodoravno 37. nv, 57. oral, 58. vali, navpično 23. tt, 32. pastor, 43. kanarček, namesto 64 je 61, 69. pes. Sicer ste pa drugače vsi prav rešili, saj ste natisnjeni. Eno ali dve napaki že spregledam.

Od vseh strani

Krog. Dovolite mi, gospod urednik, da napišem par vrstic za »Orliča« o našem življenju. K nam prihaja mesečno 20 izvodov »Orliča«. Seveda smo mi »moški« v večini pri naročnikih. Pravijo, da je z »ženskami« križ, in to bo najbrž res, ko naše Orličice nočejo bolj naročati svojega lista, ki ima letos res krasno zunanost. Edino to se nam ne dopade, da večkrat izideta dve številki skupaj. Če bi pa vsi naraščajniki in naraščajnice naročili »Orliča«, bi ga prihajalo v našo vas okrog 50. Seveda so nekateri revni in ga ne morejo plačati. Mi naraščajniki se upamo kosati z naraščajniki kateregakoli odseka. Da smo pa tako korajžni, je zasluga našega voditelja br. Kalmana. Bi skoraj imeli smolo. Priglasil se je za mornarsko solo. Dne 29. sept. t. l. je odšel v Šibenik na pregled. Pa hvala Bogu, ima baje slabe zobe in tako je v naše veliko veselje prirajžal nazaj, s čimer je tudi on zadovoljen. Ko je odhajal, se je res s krasnimi besedami poslovil od nas. Marsikatero oko je bilo solzno. Poslovile so se od njega tudi sestre Orlice in bratje Orli na skupnem sestanku. Poslovilne besede mu je govoril br. Šp. in ko so mu zapeli: »Zdaj pa vi bratci z Bogom ostan' te, na mené pa nikdar ne pozab'te...«, je br. Kalman zajokal — pa oprost, da to povem. Tudi vsak drug bi zajokal na njegovem mestu. Ljubi in spoštuje ga namreč vse, in tako se je res težko ločil od vseh. Pred odhodom pa je br. Kalman odložil mandat, pa upam, da bo kmalu zopet stal nam na čelu. Tudi naraščajnice so dobile drugo vaditeljico, in sicer zelo strogo. Zato gorje njim, če se ne poboljšajo. Bog živi! Ivan Orel.

Dragi Ivan! Vsakega pisma iz Prekmurja se močno razveselim, ker vsako pismo kaže dobro voljo in navdušenje za prelepo orlovstvo. V Krogu gradite dom. Boš, mislim, zadovoljen, kar sem o Vaši loteriji napisal v 4. številki. Z »ženskami« je res križ, da premalo naročajo »Orliča«. Je pa »Orlič« tudi malo kriv, ker premalo piše za deklice, ampak Jožica v povesti »Tajna davnih dni« mora zanimati tudi deklice, ko je vendar tako neustrahena in pogumna. Več pa ne morem ustreči, ker ni prostora. Br. Cene.

Tajna davnih dni

9. Sreča se obrne.

Ko od strahu odreveneli domačini kričijo preko močvirne tundre, se Jožica obrne k Nejčetu.

»Že zopet orjaška podzemeljska podgana!« pravi polglasno in čudne misli ji rojijo po glavi, v očeh pa ji lahko vidiš, da jo pretresa groza pred neko tajno.

»Biti mora pri tej stvari res nekaj več kakor samo pogled na mamuta!« odgovori brat. »Saj so celo eno izmed pasjih vpreg izgubili!«

Samojed je taval dalje in poskušal obdržati vsaj preostalo vprego in njen dragoceni tovor, nad štirimi domačini pa ni imel nobene moči več.

Igak pa se ni maral zmočiti, ampak je z vzpetine, na kateri so taborili, razsrjen zakričal preko razmehčanega močvirja: »Norci! Saj vas ne more ujeti! Saj veste, da jo dnevna svetloba ubije!«

»Ta je živa!« mu odvrnejo bežeči domačini. »Stegnila je svoj dolgi, črni jezik proti nam in potresla svoja strašna, velika zoba, ki sta večja ko človek!«

Brat in sestra se spogledata, ne vedoča, naj se li bojita ali smejita. Naenkrat pa se začne Nejče na ves glas krohotati.

»Tri sto mačkov!« se stresa od smeha. »Kaj takega pa še nisem slišal!«

Jožica se počasi tudi otrse groze, lice in oko se ji razjasnita.

»Nejče! Če je res, kakor pripovedujejo in kakor midva slutiva, potem je to eno najbolj čudovitih odkritij! Brž! Takoj moramo na pot!«

Brat pa jo prime za roko in ji pokaže na Samojedove ljudi, ki so se prerekali. Videla sta, da je hotel Samojed obrniti pasjo vprego proti taboru Nejčeta in Jožice, ostali pa so hoteli imeti zopet svojo voljo, češ: Ako na vsak način tiščiš v tabor, potem pojdi, dragocene zaloge bomo pa seveda vzeli mi, da moremo v Jakutsk!

»Vsi se bojijo priti k nama, razen Samojeda,« pravi Jožica. »Radovedna sem, zakaj neki?«

Štirje domačini pa so očitno Samojeda pregovorili, kajti začeli so zopet vsi skupaj tavati proti Jakutsku. Igak pa se je medtem čudno vedel. Stal je neodločen na robu močvirnih tal ter gledal zdaj na brata in sestro, zdaj na bežeče rojake.

»Ne more se odločiti, naj li ostane pri nama ali odide,« pravi Nejče polglasno.

»Upam, da bo odšel,« pravi Jožica. »Preveč slabega se je izkazal; saj je izdajalec, če ne celo morilec! Naj le gre!«

»Že, že. Pa ga potrebujeva,« odvrne Nejče. »Vodnik je izvrsten. Ostala dva sta mnogo manj porabna. Če ostane pri nama, bova seveda res morala neprestano paziti nanj. Toda zdaj, ko veva, kakšen je, ga bova že znala krotiti, dokler se ne snidemo z očetom. Potem bo pa že oče obračunal z njim.«

Igak je očitno sklenil, da ostane pri njima, zato pride po bregu gor k njima, napol ošabno, napol potuhnjeno.

»Ti ljudje ne priti do Jakutska,« jima reče. »Hrane za pet ljudi premalo! Kmalu se klati zanjo. Vi pa imeti dosti hrane tukaj, e?«

»Oho! Zato torej hočeš ostati pri nama!« si misli Nejče, glasno pa dostavi: »Glejte, Igak! Zdaj veva, kakšen ste. Zato ne poskušajte nobene zvižaje več! Obdrživa vas še naprej v službi; ako pa poskusite še enkrat kaj zahrbtnega, vas bova brez živeža zapodila nazaj v Jakutsk! Dajte svoj nož sem!«

Igak mu izroči svoje ostudno orožje.

»Zdaj pa seženite pse skupaj!« vleva Nejče. »Šli bomo tja, kjer so se Samojedovi ljudje obrnili.«

»Kako pa veste, kam iti?« vpraša Igak in se tako izda, da mu je rop zemljevida znan.

»O, nisem tako zelo odvisen od zemljevida, kakor vi mislite,« odvrne Nejče hladno. »Naprezite pse! Takoj odrinemo.«

Naporno je bilo hoditi po razmočeni tundri, toda Nejče in Jožica sta napela svoje mišice in svojo voljo in šlo je. Vročje solnce je na jasnem nebu pripekalo in se odbijalo na prostranih vodah, dokler nista bila od njegovega bleska napol slepa. Še sreča, da jima ni bilo treba preko nobene reke, kajti bile so radi deževja tako narasle, da bi jih bilo nemogoče prebresti.

Čez nekaj ur so se ustavili na nizkem gričku, kjer se je deževnica iz debelega mahu že precej otekla. Zdaj šele sta imela brat in sestra priliko, da se malo razgovorita, saj se na nepretrganem in nevarnem potu nista mogla.

»Kaj praviš, ali bova orjaško podzemeljsko podgano našla ali ne?« vpraša Nejče, obenem pa skrbno pripravlja ogenj; nabral je namreč nekaj suhega dračja.

Jožica odlomi košček od črne opeke čaja¹ in napolni samovar z vodo.

»Nejče,« odgovori Jožica, »ako jo res najdeva, bo najino odkritje čudovito! Saj veš, da so v teh krajih že našli manute, ki so imeli še meso in kri!«

»Da, vsega skupaj kakih dvajset, če se ne motim,« pravi Nejče, »pa noben ni bil popolnoma ohranjen. Dežela je pač tako razsežna in domačini se jih tako zelo boje, da jih navadno po večini požro divje zveri, preden kak učenjak zanje izve.«

»Nekaj neverjetnega je,« modruje Jožica, »da bi žival, ki je poginila morda pred pol milijona let, bila še užitna.«

»To napravi led,« reče brat. »Bral sem neke, kako je to mogoče. Vzemimo slučaj, da pred pol milijona let hodi mamut Kosmač po deželi okoli in išče hrane; zaloti pa ga strašen snežen vihar. Spodrsne mu, da pade v globoko ledeno razpoko. Pri padcu si morda tudi nogo zlomi. Pa tudi sicer je pretežak, da bi mogel skobacati ven. Ko se tako premetava na levo in desno, sproži nase cele sklade snega, ki ga zasujejo. Po njem je, kajti mora se zadušiti ali pa od lakote poginiti. Hud mraz spremeni snežene zamete nad njim v led in tako ostane v svoji mrzli ledenici nekaj stotisočev let.«

»Zakaj pa domačini pravijo, da je velik kot hiša,« vpraša Jožica. »Saj mamut ni večji kot dober slon, visok dvanajst do štirinajst čevljev!«

»No, ali so morda kože domačinov kaj večje?« pravi Nejče. »Sicer pa tudi nikoli ne počakajo, da bi si ga dobro ogledali. Praznoverje jih popolnoma oslepi, saj veš, da ima strah velike oči!«

»Nejče, ti ne veš, kako strašno rada bi mamuta videla!« vzklikne Jožica. »Pomisli: kosmat mamut s kožo in mesom! Le kaj bova storila z njim, ako ga res najdeva?«

»Izkopala ga bova!« odvrne brat odločno. »Potem pa poiščeva očeta in mu poveva, kaj sva našla. Kar norel bo od veselja. Vsi muzeji sveta se bodo pulili zanj! Joj in koliko bo vreden!«

»No pa zdaj je medved še v brlogu,« pravi Jožica. »Čaj je gotov, Nejče. Vzemi torej svoj pemikan² in ga pojej, kakor se pridnemu dečku spodobi! Morda bo treba deleže tako zelo skrčiti, da bova še mamuta jedla.«

Nekoliko nižje doli na pobočju so sedeli trije domačini ob svojem ognju, stikali glave in o nečem vneto razpravljali.

»Videti je, da ima Igak svoja tovariša popolnoma v svoji oblasti,« pravi Nejče in pokaže na svoje pomočnike.

»Niti malo mu več ne zaupam,« odvrne Jožica. »Žal mi je, da sva ga vzela v službo.«

»Ne smeva ga pa zato zdaj nazaj pošiljati, deklič!« reče Nejče. »Dati bi mu morala namreč tudi toliko živeža, da bi z njim mogel do Jakutska; potem bi pa seveda nama zmanjkovalo. Pa če bo odšel on, se bojim, da bi hotela z njim tudi druga dva. No in kaj bi midva imela od vsega tega? Pri spanju se bova morala nocoj vrstiti. Eden izmed naju mora biti vedno na straži. Zdi se mi, kakor da se nekaj pripravlja. Jožica, zato bo najbolje, da se vležeš in nekoliko zaspis. Jaz bom pa stražil.«

»Dobro,« mu pritrdi sestra. »Toda glej, Nejče, da me čez tri ure zbudiš! Potem bom pa jaz tebe stražila. Lahko noč!«

»Lahko noč!« odgovori Nejče in bi se najrajši zasmeljal, ko je rekel: lahko noč, pa je na nebu sijalo solnce! In vendar je njegova zapestna ura kazala enajst ponoči!

10. Kaj sta odkrila.

Nekaj ur nato sta brat in sestra, ki ju je osvežil kratki počitek, zopet prodirala dalje in se čim natančneje držala smeri proti prvemu taborišču, kakor ga je na karti zarisal njun očka profesor Karsen. Res so se Samojed in njegovi pajdaši vrnili, zato ju ni več skrbelo, kaj bo z njunim očetom; vendar pa nista smela več tako zložno potovati kot poprej.

Ko sta hodila že kakih deset ur, sta naenkrat dospela do reke in zdelo se je, da ne bo mogoče čez. Tekla je skoraj naravnost proti severu, bila je jako deroča in je radi zadnjega deževja tako močno narastla, da je nosila s seboj zemeljske ruše, velike kot kočel!

»Jožica, tod čez ne pridemo nikoli!« reče Nejče, ko se vsa družba ustavi. »Da bi jo prebredli, je pregloboka; da bi jo preplavali ali predrožili, je preveč deroča in neštevilne odkrušene skale bi še splav razbile.«

Potem bo pa najboljšo, ako potujemo nekaj časa kar ob njeni strugi,« pravi Jožica. »Tudi tedaj, ko so prišli do nje Samojedovi ljudje, reka ni mogla biti kaj dosti bolj prehodna in če smo že doslej šli po njihovem sledu, zakaj ne bi šli še naprej?«

»Saj nama res ne bo drugače kazalo,« ji pritrdi Nejče. »Vendar pa sama veš, da prideva do očeta samo v vzhodni smeri!«

»Morda se bo pa reka niže doli razširila in jo bomo lahko prebredli,« odgovori Jožica. »Na noben način pa nam ne kaže, da bi tu čakali. Le poglej naše gonjače! Skoraj bi rekla, da le še malo manjka, pa se bodo uprli!«

Igak je proti svojima tovarišema nekaj potihem mrmral. Nejče in Jožica sta iz njegovih kretenj uganila, da ju roti, naj mu pomagata ukrasti pse in zaloge in se vrniti v Jakutsk. Njegova manj odločna tovariša pa sta se ga nerodno otesala, vkljub temu pa pogledovala divje rečne valove, kakor da ne vesta, kaj naj storita.

»Kar po bregu naprej!« naenkrat zapove Nejče, dobro vedoč, da spočetka vstajo najlaže ukrotiš, ako nezadovoljnejšem takoj odkažeš delo. Domačina hitro ubogata in glasno krikneta psom povelja, Igak pa preko rame sovražno pogleda mlada belca, ki ju je hotel zapustiti, ter stopi za tovarišema.

»Fejl!« jezno piha Nejče. »Prav vesel bom, ko se bom mogel tega spletkarja znebiti. Saj bi Imuk in Jak bila čisto dobra tovariša, da ni Igak!«

»Tudi meni se zdita dobra. Da bi ju le Igak pustil pri miru!« odvrne Jožica, ko stopata z bratom po bregu za ostalo družbo.

»Namesto, da bi se reka razširila, je pa še vedno globlja, hitrejša in ožja,« dostavi Jožica.

»Kar nič mi ni všeč!« prizna Nejče. »Le kako bova prišla na drugo stran?«

Mahoma pa reka zgrmi okoli čeri, ki so segale v strugo. Z mesta, kjer sta stala, sta slišala bobnenje slapu. Vrtinčaste vode so poskakovale

in butale čerem v bok ter trgale cele klade okamenelega ledu, ki je ležal pod zemeljsko površino morda milijone let.

Gonjači začno sumljivo kričati nad psi, zato se brat in sestra spustita v dir, da bi prej prišla po ovinku reke do njih. Dospela sta baš še pravočasno. Pred seboj sta zagledala sani, ki jih je popustila Samojedova drhal; visoko so bile natovorjene z ukradenimi zalogami iz njunega tabora. Ubogi psi, ki so jih bili Samojedji popustili v svojem strahu, so se zapletali v svoje jermenje; ležali so in poznalo se jim je, kako so opešani.

Igak pa jih je pretepal in jih skušal spraviti na noge, da bi peljali sani. Jasno je bilo, da jih smatra za svojo last, ki mu jo je naklonila sreča.

»Kaj pa preteplate uboge živali!« zavpije Jožica ogorčena in plane proti brezsrčnemu Igaku. »Ali ne vidite, da so zapleteni in vsi izmučeni?«

Imuk in Jak sta se medtem po Igakovem naročilu skušala skriti s sanmi vred, zdaj pa zopet ubogata povelja belega fanta. Ko tako hitita od psa do psa in jih odmotavata, pa eden izmed njiju naenkrat krikne kakor v smrtnem strahu.

»Joj, joj, oh, gorje!« vpije Imuk in pokaže s prstom na čeri onstran ozke reke. Nato pa se vrže na obraz.

Nejče in Jožica sta bila preveč zaposlena, da bi mogla gledati okoli sebe, zdaj pa se obrneta in kri jima zastane v žilah, tako se ustrašita in začudita. Reka je bila tod samo kakih trideset jardov široka in drla je z grozno močjo. Ker je vsled deževja narastla, je segala visoko gor v čeri onstran reke.

»Moj Bog!« vzdihne Nejče. »Zdaj se pa ne čudim več, da so Samojedji zbežali!«

Z onstran reke je zrla nanje ogromna kosmata glava z napol zaprtimi očmi ter dolgim, črnim rilcem, ki je v vodi silovito opletal sem in tja. Bil je dorastel kosmat mamut, zamrznjen v ledene čeri. Še ko ga je dvojica opazovala, je odtrgala voda zopet nekaj klad s peskom pomešanega ledu ter mu odkrila še kos mogočnih pleč.

Najbolj grozna izmed vsega, ko je voda potegovala rilec in se je glava nalahno majala, pa sta bila velika, štrleča okla, dolga kakih dvanajst čevljev, iz najbelejše slonove kosti, zavita v velikem loku.

»Nejče, ta najdba je največje delo najinega življenja!« krikne Jožica. »Ako je še ostali život tako popolno ohranjen kakor glava, potem sva dosegla slavo in srečo!«

Nejče zmagoslavno gleda veliko zver in se baš hoče obrniti k sestri, da ji odgovori, ko ga naenkrat začne po čevljih nekaj praskati. Ob nogah se mu je plazil Jak, ves trd od groze. Ostala dva domačina pa sta ležala na obrazih in si z rokami zakrivala oči, da ne bi radi groznega prizora dobila urokov.

»Kaj naj storiva?« pravi Nejče potihem proti sestri. »Teh ljudi nikoli ne pripraviva do tega, da bi nama hoteli pomagati pri izkopavanju mamuta!«

11. Igak se premisli.

Bil pa je kaj malo pripraven čas, da bi strmela v svojo izredno najdbo. Še enkrat se ozreta na veliko kosmato pošast, ki je bila videti, da bo zdajzdaj skočila iz visokih ledenih čeri, nato pa se obrneta proti gonjačem. V trenutku izprevidita, da morata nekaj ukreniti, in sicer nemudoma, ako nočeta, da ju zapustijo.

Imuk se je namreč dvignil in otipaval opremo najsprednjega psa, pa dobro pazil, da je mamutu vedno kazal hrbet, vmes pa momljal nekakšne zarotitve zoper njegovo čarodejno moč. Pridruži se mu še Jak, bič počí in psi s težko naloženimi sanmi se spustijo v dir!

Nejče zavpije in še v zadnjem trenutku ujame sani, ko švignejo mimo njega. Prsti se mu oklenejo neke dolge in trde reči, skrbno zavite v kožo, napojeno z oljem. Bila je Samojedova puška!

Tudi Jožica se je še pravočasno oklenila bežečih sani in si na vse kripnje prizadevala, da jih ustavi in tako ohrani dragocene zaloge, pa seveda brez uspeha. Vedela je namreč: Ako gonjači z njimi uidejo, bosta z bratom morala ne le opustiti vsako upanje, da bi izkopala mamuta, ampak bosta skoraj gotovo od lakote poginila v divji tundri.

»Jožica, stoji!« zavpije Nejče, ko vidi, da jo drveče sani vlečejo za seboj. »Jaz bom streljal!«

Nejče res ustrelil v zrak in takoj je pomagalo. Imuk in Jak sta bila prepričana, da jima od belega fanta grozi še večja nevarnost nego od mamuta, zato se obupno stokajoč vržeta na zemljo.

»Ne smem ju še bolj plašiti,« reče Nejče mirno in postavi puško na tla. »Vkljub temu pa je položaj vprav obupen!«

Psi so se na strel takoj ustavili in zdaj burno sopli ter nejevoljno bevskali.

»Jožica, bodi tako dobra in jih priženi nazaj!« pravi Nejče. »Mislim, da nama Jak in Imuk zaenkrat ne bosta delala sitnosti. Utaborili se bomo toliko vstran, da zveri ne bo mogoče videti.«

Igak pa se je medtem čudno vedel. Ko sta Jak in Imuk planila v dir, je skočil na noge ter ves dogodek skrbno opazoval, kakor da se ne more odločiti. Ko je pa zdaj videl, da je zopet Nejče gospodar, se je še enkrat ozrl na mamuta onstran reke, skomignil z rameni ter molče začel odpenjati pse.

Jožica ga je opazovala in zdaj polglasno rekla: »Zdi se mi, da se Igak mamuta manj boji, kakor pa se dela.«

»O, Igak bo držal s tistim, ki bo imel dosti zalog, kakor vedno,« ji odvrne brat. »Ako bi se jima bilo posrečilo uti, bi jo on ucvril za njima in ju zlahka došel.«

Jožica mu je pritrdila ter dalje razkladala sani, ki sta si jih zopet pridobila. Vendar pa sta Nejče in Jožica vedela samo en vzrok, zakaj je Igak ostal pri njima. Bil je namreč izmed vseh njunih sovražnikov on edini, ki je še vedno upal, da bo izsledil profesorja Karsena!

»Vi ne dolgo ostati tukaj, e?« reče priliznjeno proti Jožici, ko je imel opraviti s psi. »Vi kmalu iti naprej, iskat očeta, e?«

»In to bi tudi Vi radi videli, kajne?« odvrne Jožica.

»Gotovo. Jaz splezati na čeri. Jaz izpuliti podgani zobe. Jaz nič bati,« hiti Igak hlastno. »Potem pa mi iti naprej, e? Vi dobri stezosledci (izvidniki). Nič zemljevid, Vi pa pot najti vseeno!«

»Poslušajte, Igak! Ako se tehle oklov samo dotaknete, da bi jih izpuli, Vam ne bo dobro!« ga prekine Nejče. »Mamuta moramo izkopati celega!«

Igak je kar nazaj odletel, tako zelo se je začudil, a začudenje ni bilo narejeno.

»Čemu izkopati? Ni dober. Samo zobje dobri,« krikne nejevoljno. »Lepi, veliki zobje! Dobiti zanje mnogo denarja. Premalo časa, da celega izkopati.«

»To bova že midva z Jožico najbolje vedela,« pravi Nejče odločno. »Spravite vprego zopet na drugi konec rečnega ovinka. Igak! Ostali bomo nekaj časa tukaj.«

Igakovo vedenje je bilo zopet potuhnjeno in uporno; pogled na puško, ki je slonela na saneh, da jo je Nejče imel vedno takoj pri roki, pa ga je očitno strahoval, zato je storil, kakor mu je bilo naročeno.

»Vse ukradene zaloge so tu!« vzklikne Jožica zmagoslavno. »In povrh še cel kup vrvi in škripcev — le čemu so jih hoteli rabiti? — in še nekaj končkov.«

»Velika sreča je, da sva zopet dobila svoje zaloge nazaj,« pravi Nejče hvaležnega srca. »Zdaj lahko ostaneva tu ves mesec, ako hočeva. Igak! Odkazite Jaku in Imuku prostor za šotor na takem kraju, da ne bosta mogla mamuta videti! Potem pa pridite semkaj in nakrmite pse!«

»Prav skrbi me, kako bomo pse krmili,« razlaga Jožici. »Treba bo skrbeti za osem novih psov!«

Jožica nekaj časa molči, potem pa zmagoslavno vikne: »Mamut! Mamuta denemo iz kože, njegovo meso pa dajmo psom!«

»Raca na vodi! Izborna misel!« odvrne brat navdušeno. »Največje skrbi sva torej rešena. Krmila jih bova z mesom, ki je staro kakih dve sto tisoč let! Prav za prav bo to nekoliko grdo od naju; so pa že bolj svežega mesa vredni.«

Nejče pogleda preko reke, kjer mu je nad vodo žugala pošast in stresala svojo veliko kosmato glavo, kadar so jo deroče vode potegnile za rilec.

»Presneto! Je pa že taka pošast, da jo je groza pogledati!« zagodrnja Nejče občudovaje.

Tedaj pa Jožica krikne in Nejče se hlastno obrne.

»Nejče! Zemljevid!« vzklikne sestra vsa žareča od veselja in kaže bratu težki kožuh, ki je ležal na vrhu sani. »Ta kožuh je moral biti Samojedov. Preiskala sem žepe in v enem izmed notranjih žepov je bilo skrbno zavito tole!«

S temi besedami zažene proti bratu papir.

»Joj, deklíč! Zdaj sva pa na konju!« vzklikne Nejče, kakor hitro papir spozna. »Samojedovi ljudje so res hiteli na vso moč proti Jakutsku, pa vendar nisva mogla biti docela prepričana, da ne bodo morda odkrili kje kake nove zaloge živil in začeli znova zalezovati očeta. No, zdaj sva pa lahko brez skrbi, ker ne bodo vedeli, kam iti.«

»Vsa tale ropotija bo nama prav hodila, ko se spraviva nad mamuta,« pravi Jožica zamišljeno. »Ne morem pa si misliti, čemu naj bi jo bili oni imeli! Čemu njim krampi, lopate, verige in vrvi?«

»Jaz pa vem!« pravi Nejče, ko je nekaj časa premišljeval. »Samojedovi ljudje so hoteli tudi za slonovino nekoliko pogledati. Saj veš, da so po tundri raztreseni mamutovi okli, nekateri kar na površju, nekateri pa bolj ali manj zakopani. Orodje pa bi potrebovali, da jih izkopljejo in dvignejo. Saj so okli³ dosti težki, ne?«

»Da, in zdaj bo vse to nama prav prišlo,« reče Jožica.

»Brez orodja ne bi mogla ničesar storiti,« modruje Nejče. — »Veš kaj, Jožica, mislim, da bi se bilo dobro malo naspati. Toda oba obenem ne smeja; eden bo moral vedno bdeti in sedeti pri puški, tako da bo imel gonjače neprestano pred očmi.«

»Da,« mu pritrdi Jožica, a obenem željno gleda kosmato zver onstran reke. »Vendar pa se mi kar škoda zdi, da bi s spanjem tratila dragoceni čas. Kako pa misliš, Nejče, da bi ga najlaže spravila na dan? Ali naj začneva razkopavati čeri kar od vrha dol, dokler se ne prikopljeva do mamuta, ali pa naj ga otvezeva spredaj z vrvjo in ga potegnava na vrh čeri?«

Nejče se široko razkoračen in z rokama v žepih postavi grdi zveri nasproti ter strmi vanjo in tuhta; mamut pa opleta s črnim rilcem po

besneči vodi ter ga s svojimi malimi, priprtimi očmi preko reke zlobno gleda.

»Pasja vera! Če te takole gleda, si skoraj ne moreš misliti, da ni živ!« znova strme vzklikne. »Jožica, ali ga ne bi hotela narisati, ko boš ti bdela? O, da bi ga mogli doma, ko bo v muzeju nagačen, postaviti tako, kakor je zdaj!«

Jožica se zasmeje.

»Ali nisva govorila o tem, da ga morava najprej izkopati iz čeri?« opomni brata. »Jaz bi bila za to, da ga od spredaj otvezeva z vrvmi.«

Brat pa zmaje z glavo.

»Je preveč nevarno! Le poglej reko in njene rumene vode! Ako kdo pade vanje, ga zdrobijo na kosce!«

»Seveda,« mu pritrdi Jožica. »Vendar nama bo pa vkljub temu prav ta voda neizmerno veliko pomagala. Le poglej, kako neprestano spodjeda in odnaša ledene čeri! Če nekoliko počakava, bo mamuta izkopala voda sama brez najinega sodelovanja.«

»Ne moreva upati, da bi voda ostala tako velika dalje ko dan ali dva,« pravi Nejče, »razen, seveda, če bi začelo znova deževati.«

12. Igak pomaga.

Nejče in Jožica sta stopala okoli ovinka in se prepričala, da je njuno taborišče kar dobro urejeno. Vedno spremenljivi Igak je pridno zaposlen hitel zdaj sem zdaj tja in bil videti dobre volje. Druga dva gonjača pa sta se brata in sestre skrbno izogibala in se pri delu grdo držala.

»Mislim, da z njima ne bo nič,« pravi Nejče, ko ju opazuje.

»Nejče, privošči jima dobro besedo!« mu svetuje Jožica, ko leze v nizki šotor; preveč je bila trudna, da bi čakala na večerjo.

Nejče najprej odkaže vsakemu dvojni delež in da gonjačem še posebe sladkorja za čaj. Nato pa se z njimi o vsej zadevi pogovori.

»Nikar se ne bojte ne mamuta ne mene!« jim reče. »Nocoj sem ustrelil samo v zrak. Nič hudega se vam ne bo zgodilo, dokler ne boste zopet sami poskušali uiti.«

Igak pa ga širokoustno prekine: »Zdaj onadva ne več uteči! Jaz jih pregovoril. Jaz, dober človek,« reče bahaško. »Onadva mene poznati.«

»Prav, Igak. Vedite pa, da tudi na Vas dobro pazim!« ga Nejče zavrne. »Zato glejte, da ne poskusite zopet kake zvijače!« Obrne se k ostalima gonjačema in pravi: »Mamut vama ne bo storil nič žalega, vsaka druga stvar na svetu prej. Poginil je že tisoče let prej, preden sta se vidva rodila!«

Jak se skloni k Nejčetu in zdaj pa zdaj se oziraje preko rame pravi: »Ti beli fant ne veš, kako je ta stvar. Velike podzemeljske podgane rijejo pod zemljo kakor krt. In hitro, hitro! In velik potres nastane, kadar rijejo. Ako vidijo solnce, poginejo. Ta pa ne pogine! Z zobmi suje proti solncu! To je jako, jako slabo! Že pleza iz skale ven. Kmalu pa bo zdirjala za nami in mi bomo umrli!«

»To je vse skupaj neumnost, da veš!« vzklikne Nejče. »Če ga dobro pogledač, namesto da si zakrivaš oči, boš videl, da voda premetava njegov rillec in zato z glavo miگا! Mrtev je kot kamen!«

»Nič ne skrbite!« pravi Igak usiljivo. »Jaz ju pregovoriti in ona vse storiti, kar Vi reči. Jaz dober človek!«

Nejče ga nekaj časa gleda, potem pa mu pravi:

»Dobro! Ako ste res dober človek, pokažite! Poiščite prehod čez reko! Moram priti do mamuta.«

Igak plane takoj na noge, v roki drži otajano ribo, ki ni bila videti baš preveč sveža.

»Jaz iti prehod poiskati!« pravi Igak in komaj čaka, da bi ustregel.

»No, le prej povečerjajte, Igak!«

»Ne, ne! Jaz iti takoj. Jaz poiskati prehod.«

Igak odhiti, Nejče pa gleda posmehljivo za njim, radoveden, kakšen zloben načrt neki to pot skuje. Kar ostrmi pa, ko pride Igak takoj nazaj in zmagošlavno sporoči:

»Jaz našel prehod! Lahko!«

Nejče vstane in komaj more verjeti.

»Kje ga imate?«

»Naravnost pod podzemeljsko podgano,« odvrne Igak. »Posekati drevo.«

S temi besedami pobere sekiro s tal. Nejče pa pograbi puško. Ali morda ne pripravlja Igak zopet kak zahrbtnen napad? Pogleda v šotor, kjer spi sestra. Gotovo se ji ne more nič hudega zgoditi ta kratki čas, ko pojde on pogledat, kaj je odkril Igak.

Igak ga čaka, vzorno spoštljiv in uslužen in s sekiro na rami. Nejče se odloči.

»Pojdita še vidva z nama!« reče Jaku in Imuku, ki sta neumorno gledala zdaj njega zdaj Igaka. »Gremo k reki, da si ogledamo prehod.«

Nejče vrže puško na ramo in vsi trije stopijo po ovinku za Igakom proti strugi.

Reka je okoli ledenih čeri, v katerih je bil zagvozdjen mamut, tvorila oster ovinek. Ko so šli mimo mamuta, je Nejče tresoč se gonjače prisilil, da sta ga natančno pogledala in se sama prepričala, zakaj je videti kakor živ. Nejče je pa tudi opazil, da Igak nič več ne hlini strahu, ampak stopa dobre volje dalje.

Z onstran čeri se oglasi mogočno bobnenje. Nejče je prav sklepal, da je tamkaj slap. Voda, ki se je pripravljala na skok, je pospešila svoj tok med dvema ogromnima skalama, ki sta bili narazen kvečjemu kakih petnajst čevljev.

Igak se ponosno ozre naokoli.

»Jaz Vam rekel, da našel prehod,« reče bahato. »Lep kraj. Jaz dober človek. Zdaj posekati drevo in ga položiti čez, potem pa Vi iti na drugo stran.«

»Izvrstno, Igak!« zavpije Nejče navdušen. »Tamle nekoliko dalje je pa tudi nekaj pripravnih dreves.«

Igak steče z Jakom in Imukom tja, Nejče pa začne premišljevati, kako bi se najbolje lotil izkopavanja, kadar pridejo na drugi breg. Kmalu pa ga v njegovih mislih prekinejo gonjači, ki privlečejo borov rkelj in ga previdno vržejo preko obeh velikih skal.

Kakor hitro je dobro usidran, skoči Nejče nestrpnost nanj. Komaj čaka, da bi bil že čez. Gonjači hlod trdno držijo, da ne zdrsne; tako je Nejče kmalu sredi nad bobnečimi vodami. Tedaj pa začuje za seboj, kakor da nekdo nekaj pritajeno veleva. Rkelj zdrkne s skale, Nejče pa zabinglja v zraku nad slapom.

(Dalje.)

¹ Čajno listje stiskajo Kitajci in Rusi tudi v obliki opeke; tako opeko rabijo tudi namesto denarja.

² Pemikan je mesna konzerva.

³ Okli nekaterih mamutov tehtajo do 100 kg!

Orličeve uganke

Križaljka „Novo leto 1930“.

(Zorko Bekš, Ljubljana.)

Nasredin Hodža, ki je bil velik turški šaljivec, vpraša nekoč svoje verne poslušalce: »Veste, kaj Vam bom danes povedal?« Vsi odgovorijo: »Ne.« Pavliha Nasredin pravi: »Jaz tudi ne.« Ljudje so sicer godrnjali, pa ni nič pomagalo; oditi so morali. Drugi dan se zopet zberejo okrog njega. Zopet jih vpraša: »Veste, kaj Vam bom danes povedal?« Poslušalci so mislili, da vedo, in zakričijo: »Da.« »No,« pravi Nasredin, »če vsi veste, pa meni ni treba pripovedovati.« In zopet gredo ljudje domov, pa drugi dan zopet pridejo. »Veste, kaj Vam bom danes povedal?« jih pobara Nasredin. Eni zavpijejo: »Da,« drugi: »Ne.« Pa se Nasredin namuza in pravi: »Ker nekateri vedo, naj povedo tistim, ki ne vedo.«

